

Jihoafriická republika, Svazijsko a Lesotho

Text a foto: Milan Bučík



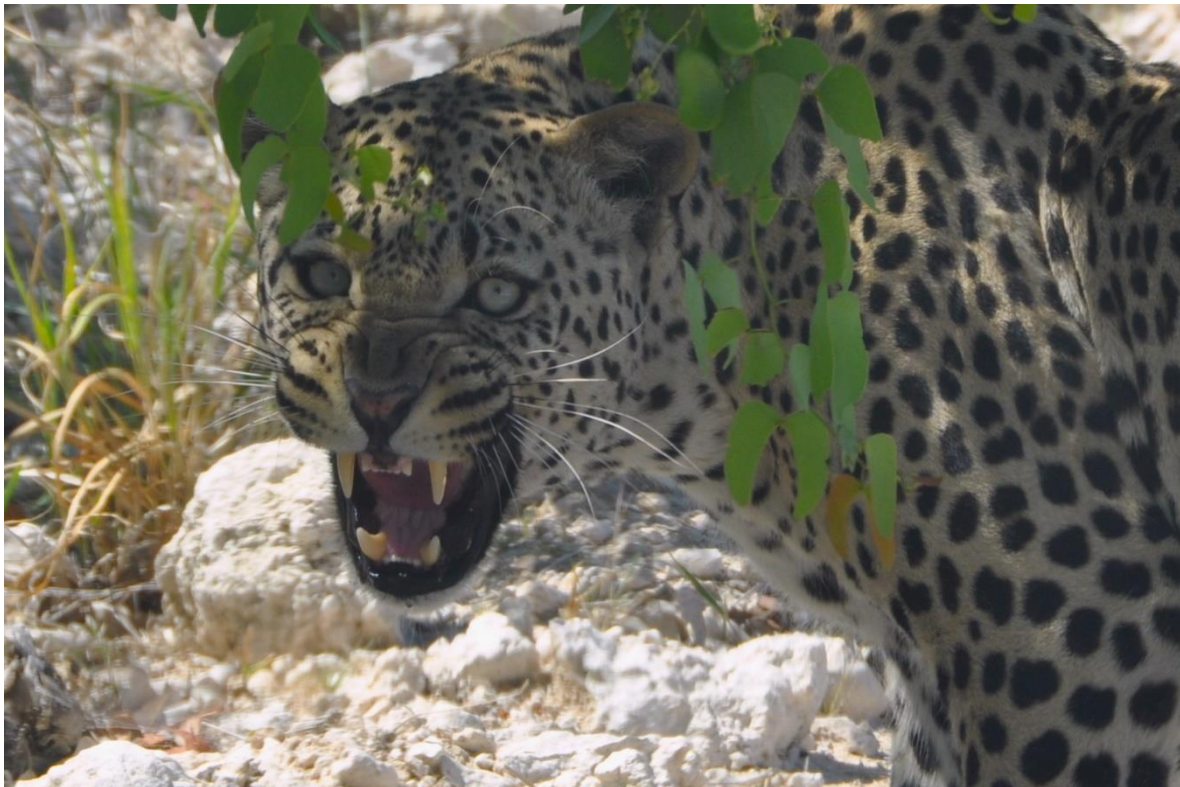
Jihoafriická republika patří k nejhezčím zemím světa a často říkám, že je tou úplně nejkrásnější. Je tam všechno co mám rád a co si pod tím dokážu představit. Nádherná příroda s neuvěřitelnými skalními útvary a drsným pobřežím, úžasná safari s Big Five v Kruger parku a spousta prvotřídních golfových hřišť. K tomu místo, kde se rodí nádherná vína zejména ve vinařských oblastech kolem Kapského města. Země s neuvěřitelnou historií, kdy za tři sta let dokázali hlavně búrští osadníci z divočiny vybudovat jednu z hospodářsky nejvyspělejších zemí světa. To říkám při plném vědomí skutečnosti, že po pádu apartheidu v roce 1994, kdy zemi opustila spousta starousedlíků, už nemá ten ekonomický drive jako předtím. Je to neuvěřitelné, hlavně když si uvědomíte, že kromě egyptských pyramid před pár tisíci lety, v Africe nikdo nic srovnatelného za posledních pár staletí nevybudoval. A to nemluvím o Francouzích v západní Africe, kteří zde po sobě nechali asi vůbec nejchudší země světa ani o

Britech, kteří velkou část východní a jižní Afriky sice mocensky ovládli, ale naštěstí tady nechali většinou pracovitě Búry dělat jejich práci. I když po nich tady zůstalo aspoň pár fungujících věcí.



Byl jsem v JAR v uplynulých letech celkem třikrát a země mi opravdu přirostla k srdci. Tohle povídání je malým mixem všech předchozích zážitků. Země je docela rozlehlá a nedá se rozumně projet za týden a s golfem a vínem ani za dva týdny. Návštěvníci většinou míří do jedné ze dvou hlavních turistických oblastí. První je Kapské město a okolí a druhou na opačné straně republiky Kruger park, Blyde river kaňon, hlavní město Pretoria a Johannesburg. Hodně lidí tak mine zajímavý střed země, přímořský Durban a hlavně úžasné místy přes tři tisíce metrů vysoké Dračí hory ve vnitrozemí s vysokou kolmou náhorní plošinou, kde leží království Lesotho.

Pro našince je příjemné zjištění, že je zde docela levně, určitě o poznání levněji než doma. Ten trend je trvalý, ještě před patnácti lety turista za čtyři koruny vyměnil jeden místní rand a po těch letech dostanete za tři koruny už asi dva jihoafrické randy. Přitom kvalita servisu je zde v řadě oblastí podle mě vyšší než v České republice. Platí to i o golfu, kde si zahrajete krásná dobře udržovaná hřiště za překvapivě dobré ceny a zdejší často stoletá tradice této hry na vás dýchne už při vstupu do klubovny.



Příroda a safari

Celá země je neuvěřitelně krásná a rozmanitá. Má spoustu přírodních rezervací a národních parků. Většinou plných dravé zvěře, ale některé jako Tsitsikamma ve střední části, vhodných i pro individuální turistiku. Kromě těch menších jako např. Addo, který je domovem hlavně slonů, je to zejména Krugerův národní park, který je nejrozsáhlejším v jižní Africe. Na jihu tvoří jeho hranice Krokodýlí řeka a na severu Limpopo. Na ploše bezmála dvacet tisíc kilometrů čtverečních naleznete opravdovou africkou divočinu se všemi druhy zvěře. Je zde spousta lvů, když máte štěstí uvidíte i většinou velmi vzácné leopardy, spoustu slonů, nosorožců i buvolů. To je vlastně celá slavná „Big five“. Také vzhledem k množství řek je tady nemálo hrochů a krokodýlů. Na rozdíl od Okavanga, kde jsem jednou na ostrůvku viděl asi padesát stojících hrochů, jsou tady většinou ponořeni ve vodě. Ale to je dobře, protože statisticky je hroch nejnebezpečnějším predátorem s největším počtem zabíjení v celé Africe. Hlavně, když se mu postavíte a má pocit, že mu zavazíte v přístupu do vody. Žiraf tady není tolik jako na Serengetti nebo v namibijské Etoshe, ale běhá tady spousta zeber, pakoňů, hyen, opic, divokých psů i různých druhů antilop – od těch větších kudu až po menší impaly. Podobně jako v celé Africe je zde velké množství jedovatých hadů. Daleko nejnebezpečnějším a nejzákeřnějším je mamba černá. Pokud by vás něco kouslo, tak většina afrických nemocnic neví jaké sérum vám píchnout a proto se doporučuje nejlépe hada umlátit a vzít s sebou. Ale to se málokomu podaří. JAR patří k nejbohatším africkým zemím a je to poznat i na bezpečnosti v parku. Větší část včetně řady privátních lodgí, jižního centra Skukuzy včetně malého letiště je obehnaná pevným kovovým plotem, který je často v noci pod proudem. Většinou v šest večer se rezervace uzavře a otevře se zase až v šest ráno. Opuštění rezervace se kontroluje a opozdílci musí zaplatit pokutu. Slouží k tomu centrální evidenční on line systém. Většina návštěvníků do parku přijede zvenku, ale je zde i řada těch,

kteří tady bydlí a užívají si to i přes noc. Vyjímečným zážitkem pro cestovatele jsou zdejší velmi luxusní lodže, jednou z nejlepších je Sabi Sands.



Jsou tady jedny z nejlepších safari v Africe a našinec se tady docela pobaví. Jednou ale při jednom odpoledním, kdy jsme s terénním vozidlem zapadli do písku a nebyli schopni se hodinu vyprostit, nám už do smíchu moc nebylo. Byl s námi ozbrojený řidič a také ranger s kulovnicí. Ranger s puškou vystoupil a hlídal a řidič až po hodině snažení, kopání lopatou, podkládání kol kameny a klacky dostal naše speciální otevřené terénní vozidlo z díry, kde jsme uvázli. Kruger na rozdíl od často holé rovinaté Serengetti, je hustěji porostlý stromy, křovinami a je zde spousta skalisek a nepřehledných míst. Takže, když musíte někde zastavit a už deset metrů od vás nevidíte, co se skrývá ve vodě nebo v křoví, tak je to docela adrenalin. Základní pravidlo bezpečnosti na safari všude v Africe je neopouštět vozidlo. Bůhví proč, ale zvířata si na hlučné vozy už zvykla a nic to s nimi nedělá. Jednou jsme takhle byli obklopeni v autě asi deseti dřímajícími přežranými lvy, kteří si nás vůbec nevšimli. Ale nesmíte hlučet, vyklánět se z vozu, máchat rukama – jinak máte problém. A když na sto metrů uvidíte lva, většinou nepoznáte, jestli už je po večeři. Statistiky přesně neznám, ale hazardéři jsou všude a tak se zde občas stane, že někdo neposlechne, vystoupí z vozu, jde na toaletu do křoví deset metrů od auta a je to jeho poslední vycházka v životě.



Jednou jsme v Krugeru byli ve větší skupince na několika terénních autech a po dvou hodinách docela rozptýleni. Hlavní prohlídkové trasy jsou zde asfaltové, ale když chcete vidět více, musíte jet i ostatním divokým terénem. Naši rangeri byli profíci, vysílačkami spolu komunikovali a když jeden objevil asi dvacet kilometrů odsud odpočívajícího leoparda požírajícího kořist, zavolal další vozy a podívanou jsme si užili všichni. Co je překvapivé, tak když v šest ráno vjedete do Krugeru a přidáte plyn na otevřeném voze, je vám docela zima. Proto se doporučuje návštěvníkům, aby se tepleji oblékli. Na safari nemáte nikdy jistotu co uvidíte, a když vás zdejší průvodce před cestou přivítá, většinou neopomene pokorně dodat: „Afrika dnes sama rozhodne, co vám ukáže.“ Na druhé straně musím říci, že není úžasnějšího zážitku než safari v nejlepších rezervacích od Keni po jižní Afriku. Pokud máte jenom trochu štěstí, uvidíte nádherné věci. A pokud ve stínu akácií a baobabů uvidíte večer zapadat slunce nad savanou, je to tak nádherné, že se tady opět toužíte vrátit. Má to i negativní stránku, zvěř a safari v nejlepších parcích v Nepálu, Indii nebo Jižní Americe jsou po těchto zážitcích již jen pouhým odvarem. Vzhledem k často nepřehlednému terénu je potřeba zde jezdit na safari vozech – malých i velkých – hodně opatrně. Jednou jsme jeli po prašné cestě lemované stromy a vysokými křovinami a řidič najednou prudce dupl na brzdu. Nečekali jsme



to a popadali jsme na zem. Hned následně z porostu vstoupila na cestu obrovská sloní samice i s mládětem. Málem jsme byli v sobě a těžko říci, kdo by zvítězil, asi by nás prošlápla. Kruger přes řeku Limpopo sousedí s Mosambikem. Po získání nezávislosti v této bývalé portugalské kolonii až do roku 1992 zuřila občanská válka, která měla hodně obětí. Řada zoufalých lidí utíkala přes zaminované hranice a Kruger park do sousední JAR. Místní hovořili o tom, že tuto cestu zaplatily životem tisíce lidí, co nezvládly miny, dokončili hlavně lvi, leopardi a krokodýli v rezervaci.

Když jsme byli ve Skukuze, koupil si zde náš kamarád jednu zajímavou anglickou knihu plnou neuvěřitelných starých skutečných příběhů ze zdejší rezervace, svědectví, které podali přeživší pamětníci. Bohužel byla poslední a tak jsem do ní jen trochu nakoukl. Jeden příběh vyprávěl o skupině lovců, kteří tábořili přes noc u řeky u rozdělaného ohně. Jeden se vzdálil k vodě a byl překvapen krokodýlem, který se mu zakousl do nohy a zavlkl ho do řeky. Jeho křik slyšel jiný lovec a neohroženě se vrhl do řeky jen s nožem, aby ho zachránil. V potyčce, která následovala, byli oba lovci hodně potrhání, ale tomu druhému se podařilo krokodýla zabít ranou nože do oka. Oba dva nakonec přežili. Jiný příběh vyprávěl o anglickém poslovi,



který za druhé búrské války spěchal na koni s depeší a cestu si zkrátil odpoledne přes rezervaci. Byl nečekaně zezadu napaden lvem a upadl do bezvědomí. Když se probрал, ležel na zemi u velkého stromu, kam ho v zubech donesl lev, který hodoval asi padesát metrů vedle na zbytcích koně a jeho si asi šetřil na příště. Zraněnému rangerovi se podařilo vylézt na strom, kde ho další den náhodou objevila anglická jízdní hlídka a zachránila. V dnešní humánní době už není v módě jezdit do rezervací kvůli odstřelu zvěře. Přesto se najdou na světě jedinci, kteří jsou připraveni zaplatit vysoké částky za odstřel lva, slona, nosorožce případně jiné zvěře. Průvodce nám vyprávěl, že i zde v Krugeru se to občas stává, hlavně v některých uzavřených privátních lodgích, i když dnes je to již většinou pod vysokými tresty. Ve Skukuze jsem viděl perfektně zpracovanou kůži ze lva včetně části lebky, která se prodávala v přepočtu asi za půl miliónu korun. Údajně za stejnou cenu se dá koupit odstřel živého zvířete.



Jedním z nejkrásnějších přírodních zajímavostí v této zemi je Blyde River kaňon. Dravá řeka Blyde zde za staletí vyhloubila mezi skalami neuvěřitelné scenérie. Když se díváte asi z nejlepší vyhlídky God Window (pohled je to opravdu božský), vidíte občas v téměř kilometrové hloubce koryto řeky, strmé skály s gigantickými děrami, roztodivné další útvary, malé plošiny, zalesněné oblasti a téměř dvacetikilometrový kaňon. Jenom zde také žijí všechny tři druhy zdejších opic, ale také hroši a krokodýli. Domorodí Zulové vám zde nabízejí za nicotný peníz své rukodělné výrobky. Když jsem zde byl před léty poprvé, tak jsem z charity nakoupil několik kamenných sošek a to docela těžkých. Netušil jsem tehdy, že mi to na letišti v Joburgu British Airways spočítají a bude mě to stát dvacet tisíc korun za nadváhu. Od té doby si to pamatuji a už podobné věci nedělám, zvláště když mi pak moje žena všechny tyto „cennosti“ odstěhovala do sklepa a přes můj odpor trvala na tom, že tam zůstanou. Od té doby pak na svých cestách používám jednu zásadu. Než cokoliv většího koupím, představím si, kam bych to tak doma postavil nebo pověsil. Když si tímto procesem projdu, má to většinou jediný závěr a to, že nic nekupuji.

Velmi pěkných a přírodně zajímavých míst je v JAR hodně. Celá oblast Kapska v čele se Stolovou horou, Garden route a velmi se mi líbilo v Dračích horách. I pouštní oblasti na severu v Orange a v Kalahari mají své kouzlo.



Země a lidé

Jižní Afriku objevil a jako první obeplul při hledání cesty do Indie v roce 1488 portugalský mořeplavec Bartolomeo Diaz. V Mossel Bay můžete najít ve zdejším muzeu repliku jeho lodě, kterou zemi věnovala portugalská vláda při oslavě pěti set letého výročí této události. První pevnost zde postavili Holanďané jako zásobovací stanici pro svoji Holandskou východoindickou společnost a holanďští osadníci (Búrové) zde začali hospodařit a postupně osídlovat celé území Kapska. Přitom bojovali a vytlačovali původní domorodé obyvatelstvo zejména kmen Khósů. Na těžkou práci si nechali dovážet otroky ze severu. Prvním guvernérem se stal v roce 1652 Jan van Riebeck. Dařilo se zde řadě plodin a také vínu i díky francouzským hugenotům, kteří po nuceném odchodu z Francie s sebou přinesli znalosti v pěstování vinné révy. V době francouzské revoluce po bankrotu Holandské východoindické společnosti se sem začali postupně stěhovat ve větší míře britští osadníci a došlo ke střetům s Búry a několika bitvám. Zásadní střet mezi oběma stranami začal v okamžiku, kdy se Britové rozhodli dát svobodu všem zdejším otrokům. To ale dělalo problémy Búřům, kteří se na svých četných farmách bez otroků nedokázali obejít. Nespokojení farmáři se rozhodli vydat dále do vnitrozemí a založili nové státní útvary Transvaal, Natal a Svobodný oranžský stát. Tomuto období se říká „Velký trek“, kdy tisíce farmářů naložili veškerý majetek na své vozy a se svými rodinami táhli na severovýchod. Bylo to zrovna v době, kdy bojovný zulský náčelník Šaka sjednotil domorodé kmeny a mezi ním a Búry došlo k řadě krvavých střetů. Mezi nejpamátnější patří ten, kdy Šaka nechal na hostině zákeřně zabít vůdce „Vortrekerů“ Retiefa a následně více než dvanáct tisíc Zulů zaútočilo na necelých pět set farmářů. Bitva vešla do dějin jako střet u Blood river a skončila masakrem Zulů, cesta dále byla volná.



Šaka byl geniální válečník a se svou úspěšnou bojovou taktikou „buvolího rohu“ si podrobil ostatní domorodé kmeny daleko široko a dosáhl i dílčích úspěchů v bitvách s Búry i Angličany, kdy čelil lépe vyzbrojeným nepřátelům s jejich střelnými zbraněmi. Objev zlata a diamantů v této oblasti spustil obrovskou zlatou horečku a další kolonizaci celého území Angličany. Proběhly dvě búrské války, v té první ještě Búrové zvítězili, ale ve druhé již prohráli. Ale bylo to až poté, kdy sem Britové i z ostatních kolonií shromáždili až půl miliónovou armádu. Búrové znali dokonale svou zemi a byli vynikající střelci, jezdci i vojáci, kteří dokázali přežívat sami dlouho v divočině a odsud napadat Brity. Málokdo ví, že koncentrační tábory nevynalezl jako první ani Hitler ani Stalin, ale britský vojenský velitel lord Kitchener, který internací a decimací rodin Búrů zlomil jejich dlouholetý odpor tak, že se nakonec vzdali. Nakonec se obě válčící strany nějak domluvily a před první světovou válkou vznikla jako britské dominium Jihoafrická unie.



V současnosti se více než označení Búrové používá název Afrikánci, jako bílí potomci původních holandských, francouzských a německých přistěhovalců. Jejich jazykem je tzv. afrikánština odlišná už po letech od dnešní holandštiny, někdy se jí ještě říká „kitchen dutch“. V návaznosti na objevy zlata a diamantů prošla země velikou industrializací a to umožnilo její velký hospodářský růst a to i během velké světové hospodářské krize mezi světovými válkami. Země provozovala politiku apartheidu (segregace černochů) a to se ještě zvýšilo po volebních vítězstvích zdejší Národní strany. Samostatná Jihoafrická republika vznikla v roce 1961. Její trvalá politika apartheidu jí ale na mezinárodní scéně velmi škodila a zemi to uvrhlo do izolace. To trvalo až do roku 1994, kdy poslední bílý prezident Frederik de Klerk prosadil společně s opozicí první svobodné volby, po nichž se stal prezidentem Nelson Mandela. Následně zemi opustila řada podnikatelů i bílých nacionalistů. Země stále čerpá ze zásob zlata, diamantů, platiny a chromu a velké hospodářské síly vybudované v minulosti, ale setrvačností směřuje více a více doleva. Tak uvidíme, jak jim to dlouho vydrží, snad nepůjdou cestou sousední Zimbabwe, kde Mugabe a jeho následovníci cílenou likvidací bílých farmářů udělali za dvacet let z jedné z nejbohatších afrických zemí jednu z nejhudších. Jak se tato země změnila jsem si uvědomil při srovnání svých dvou posledních zážitků z Johannesburgu. Při tom prvním, když jsme zde přejížděli ze Soweta, kde v té době bývalo údajně až dvacet vražd denně, jsme cestou na věž zaslechli blízko střelbu. Průvodce na nás zařval, ať si lehne rychle na zem a nechal nás odplazit asi padesát metrů do bezpečí. Při mé poslední návštěvě před pár lety už jsme zde chodili vzpřímeně a vzali nás do malého domečku, který byl pionýrskou klubovnou Harryho Petersona a malé černé školačky se nám snažily uvázat na krk červený šátek. Skoro jsem se z toho osypal. Ale ideje socialismu válčují celý svět a většina lidí si neuvědomuje, že mohou dojít a taky jednou dojdou peníze. Ale

pořád je tady většina věcí, kvůli kterým se zde oplatí přijet a zbývající můžete minout, konec konců jako doma nebo i jinde ve světě.



Vzpomněl jsem si na jednu starou příhodu, která dobře dokumentuje úroveň zdravotnictví v této zemi. Hned po revoluci navštívil můj kamarád Jirka, akademik a odborník na víno a veškeré rostlinstvo, jako člen delegace ministra zemědělství Luxe, Kapské město. Bylo dost teplo a po dvou dnech ho museli kvůli dehydrataci odvézt do hlavní nemocnice v Kapském městě, kde mu museli dát infuzi. Druhý den už mu bylo lépe a tak si více začal všimnout, co se děje kolem něho. Uviděl mladého elegantního doktora v obleku přes který měl oblečený bílý plášť. Na vizitce na jeho klopě četl – dr. De Klerk. Povídá mu: „De Klerk to je známé jméno, co dělá váš otec?“ Lékař odpověděl : „Otec je prezident a bratr je ministr zdravotnictví“. Lékař mu dále povídá: „Mohli byste mi prosím dát jméno a adresu vašeho ošetřujícího doktora v Brně?“. Jirka mu to vše napsal. Třetí den už ho propustili z nemocnice a za pár dnů se vrátil domů. Jaké bylo jeho překvapení, když mu za měsíc volal jeho ošetřující lékař: „Nemůžete se za mnou zastavit, přišel mi nějaký divný dopis a nerozumím mu.“ Jirka přišel a doktor mu podal dopis. Jako odesílatel byla uvedena nemocnice Groote Schur v Kapském městě, kde mimochodem provedl Christian Barnard v roce 1967 první úspěšnou transplantaci srdce. V dopise zhruba stálo: „Tehdy a tehdy se v naší nemocnici léčil 3 dny váš pacient Jirka Žádáme vás, abyste nás pravidelně informoval o zdravotním stavu tohoto pacienta a to každé tři měsíce.“ Tímto způsobem probíhala písemná korespondence údajně dalších asi deset let. Pokud to lékař z Brna zapomněl poslat, do dvou týdnů přišla upomínka z JAR. Řada lidí u nás i ve světě se bojí zdejší bezpečnostní situace, která je v zahraničí většinou hodně negativně medializovaná. Já jsem se tady na svých několika cestách nikdy nedostal do

nějaké překerní, zdraví či život ohrožující situace. Je pravdou, že zde jsou, hlavně v okolí Johannesburgu, některé nebezpečnější zóny a i statistiky kriminality včetně počtu vražd jsou zde nadprůměrné. Také se v posledních letech hodně množí útoky na bílé farmáře, které často



končí jejich zabitím. Místní říkají, že za kriminalitou je především nekontrolovaná migrace ze sousedních zemí, hlavně z Botswany. Starousedlíci vzpomínají, že za dob apartheidu bylo naprosto normální, že farmáři na venkově na noc nezamykali své usedlosti. Když jsme byli před pár lety v Oudtshoornu ubytováni u jednoho farmáře, tak taky na noc nezamykal vstupní dveře, ale měl v noci puštěných pár velkých psů. Nevím jak byli cvičeni, ale když jsme se jednou v noci vraceli do postele, dveře u plotu byly otevřené a tři velké dogy se k nám chovaly dobře. Asi poznaly, že máme zapláceno. Když jsme byli v Kapském městě, tak nás opakovaně varovali, abychom pozdě večer nechodili z Waterfrontu do vzdáleného centra, že je to nebezpečné. Když pominu situace typu, „že jste ve špatnou dobu na špatném místě“, ale to se vám může stát i doma či v Evropě, tak je vždy lepší sem jet organizovaně v menší skupince, dbát doporučení místních, chovat se opatrně a neprovokovat okolí. Pak si myslím, že je to země srovnatelná bezpečnostně s většinou ostatních zemí na světě a není nutné se bát ji navštívit.



Víno

Na rozdíl například od Nového Zélandu má pěstování vína v této zemi mnohaletou tradici, kterou už založili první holandské přistěhovatelci a francouzští hugenotští osadníci v sedmnáctém století. První víno zde vypěstoval guvernér van Riebeck a za zakladatele zdejší tradice je považován Simon van der Stel (odsud název asi nejlepší vinařské destinace Stellenbosch). Dnes má zdejší víno velmi dobrou pověst a potkáte se s ním na řadě míst celého světa.



Nejvíce ale samozřejmě v zemích celé východní a jižní Afriky. Zdejší produkci nesmírně prospěl pád apartheidu a konec izolace. Stále více se prosazují nezávislí pěstitelé, kteří se zaměřují hlavně na kvalitu. Celá země tak spolu soupeří a vítězí a to jak na mezinárodních výstavách vín, tak v důležitém souboji o obsah peněženek milovníků vín. Všechny podstatné vinohradnické oblasti jsou soustředěny v Kapsku. Z převládajících odrůd to jsou Chenin blanc, Sauvignon blanc, Chardonnay a z červených Cabernet sauvignon, Shiraz, Merlot a zejména domácí vyšlechtěná výborná odrůda Pinotage. Na tu jsou místní vinaři obzvláště pyšní a při všech ochutnávkách to dávají výrazně najevo. Pinotage vzniklo křížením Pinot noir a Cinsault, chutná po švestkách nebo malinách a má vrozenou trpkost. Je málo lepších zážitků, než se na slunné verandě se sklenkou Pinotage v ruce dívat na Stolovou horu. Nejznámějšími a nejlepšími vinařskými centry v Kapsku jsou Stellenbosch, Paarl a Franschhoek. Jsou zde desítky a stovky malých vinařství, které nabízí výborná vína. Ve většině z nich můžete za malý poplatek degustovat minimálně od pondělí do soboty. Většina zdejších vinohradů má nádhernou polohu, za malebnými řadami vinné révy se často tyčí vysoké hory. Hodně farem má velmi dlouhou historii, některé už od sedmnáctého století. Jejich stavení představují úžasnou dobovou architekturu, majitelé tyto usedlosti průběžně rekonstruují a usedlosti vypadají neskutečně malebně. Řada historických stavení byla přebudována na malé hotýlky. Dojem z celé oblasti umocňuje i řada golfových hřišť v jejich blízkosti.



Je zážitkem se zde zastavit a ochutnávat zdejší vína. V tom množství výborných vinařství je obtížné vybrat pár nejlepších. Jedním z nejstarších vinařství je kultovní Klein Constantia se skvělými bílými víny, některá se dají přes www.global-wines.cz koupit i u nás. Velkou produkci slušných vín za dobré ceny nabízí Nederburg. K těm nejlepším patří Villiera, Vergelegen, Meerlust, Delheim, KWW a řada dalších. Před lety zde investoval do vína a koupil zaběhané vinařství i známý golfista Ernie Els. Má svoji budovu na malém kopečku a před ní je malý grín s vlajkou. Uvnitř uvidíte malé muzeum jeho sportovních úspěchů a poháry ze světových turnajů. Degustace zde byla velmi příjemná a vína dobrá, ale s kamarády jsme se shodli, že je tady i hodně lepších. Často jsou to malá nenápadná i méně známá stylová vinařství, kde narazíte na naprosto úchvatná vína. Z míst co jsme navštívili (a byl to jen zlomek) se nám nejvíce líbilo u Delheim. Nabídli výbornou degustaci skvělých vín. Když jsme se nakonec nesměle zeptali, zda by nám něco neposlali do Evropy, odpověděli, že to není problém. Než jsme se za dva týdny vrátili, už na nás doma čekalo pár kartónů. Je to také asi jediná země na světě, kde můžete pomalu i v pralese kartou zaplatit účet v přepočtu za 2,5 EUR, aniž by vám domorodý prodavač svahilsky oznamoval, že přijímá pouze platby nad 10 EUR.

Golf

Zdejší golf má dlouhou a slavnou tradici. Kdo by neznal člena „Velké trojky“ Garyho Playera, malého vzrůstem ale velkého svými výkony. Léta soupeřil s velikány Jackem



Nicklausem a Arnoldem Palmerem. Léta byl ve světové špičce Ernie Els, který svůj první PGA turnaj vyhrál už při svém třetím startu. I současní hráči jako Goosen, Osthuizen či Schwartzel jsou dlouhodobě vpředu ve světovém žebříčku.

V zemi je asi 500 hřišť a zhruba sto třicet tisíc registrovaných hráčů. Nejstarší hřiště Royal Cape GC bylo založeno už v roce 1885. Jsou zde desítky hřišť se stoletou tradicí a většina resortů má excelentní kvalitu. Ceny fee jsou zde většinou překvapivě nízké. Daleko nižší než ve Velké Británii, Irsku, Austrálii, Novém Zélandu, Dubaji apod. V průměru jsou viditelně nižší i než ceny v České republice, je to ale dáno i zdejším dobrým kursem randu ke koruně. JAR má golfistům co nabídnout a je proto velmi vyhledávanou destinací.



Mezi hřiště s nejvyšším ratingem patří Fancourt (fee R2685, links), Sun City (R910, parkovka) a hlavně Leopard Creek R4000, parkovka), který leží u Krokodýlí řeky na jižní hranici Kruger parku.

V okolí Kapského města je více než dvacet pěkných hřišť. Několik z nich jsme hráli a skoro ze všech jamek tu vidíte na Stolovou horu.

Kromě nejstaršího hřiště v celé zemi Royal Cape (R850, parkovka) jsme hráli také velmi malebné Clovelly (R690). Je to dobře fungující parkové hřiště s dobrým club housem a restaurací, mírně kopcovité. Rozhodně stojí za návštěvu. Mezi mořem a lagunou je sevřený linksový a velmi otevřený Milnerton. Je to průměrné hřiště za dobrou cenu s vedle stojící výbornou rybí restaurací, z jejíchž prosklených velikých oken jsou hezké výhledy na moře a Stolovou horu. Kdo chce být uprostřed vinic a mít blízko na golf, může volit velmi hezkou parkovku Stellenbosch (R595). Ubytovat se můžete přímo v hotelu na hřišti.

Nejvíce se nám líbilo v Paarl Valley (R1095). Je to krásná parkovka v údolí a s krásnými



výhledy na Dračí hory v pozadí. Součástí hotelu je i reprezentační club house s dobrou restaurací. Všechna zdejší hřiště mají profesionální údržbu a management a samozřejmě jsou dobré a rychlé gríny. Půjčení dobrých golfových holí je dostupné za dobrou cenu.





Další nejzajímavější oblasti

Kapské město a okolí

Mnozí považují Kapské město za jedno z nejkrásnějších měst na světě a myslím, že mají pravdu. Některým stačí už jenom pohlédnout na panorama Stolové hory, jejíž siluetu čnící kilometr nad mořem vidíte zdaleka, ať už přijíždíte lodí, letadlem či jinak. Hned vedle je trochu menší kopec Signall Hill, kdykoliv se v minulosti do přístavu blížila nějaká loď, tak to odsud viděli první a výstřelem z děla osadníkům dali signál, aby všeho nechali, naložili vůz a upalovali k přístavišti, kde potom čile všichni obchodovali. Pokud si chcete města užít, tak potřebujete aspoň tři dny a ještě lépe týden, pak stihnete i okolí a možná nějaký golf.

Kdo je tam pouze jeden den, riskuje, že neuvidí Stolovou horu, protože lanovka za špatného počasí nebo za mlhy nejedí a to by byla škoda. My jsme měli štěstí, počasí bylo dobré a tak jsme si tam vyjeli. Opět nezapomněl překvapit náš kamarád Ladík. Myslel jsem si, že už za ty dlouhé roky co se známe, mám přehled o všech jeho seznamovacích fintách a tricích, které často zkouší na děvčata různé barvy pleti. Ale to by nebyl on, aby zase nezaperlil. Nechal si přinést ke stolku cappuccino, usmál se a probodl pěknou servírku pohledem svých hlubokých tmavých očí a povídá: „Slečno, nevíte náhodou, jak se jmenuje tato hora?“ Upjatá servírka roztála a celou čtvrt hodinku Ladíka obšťastňovala svou výřečnou přítomností. Ladík se tvářil, že by mu ani nevadilo, kdyby zmeškal poslední lanovku a musel se dolů slanit, ale naštěstí

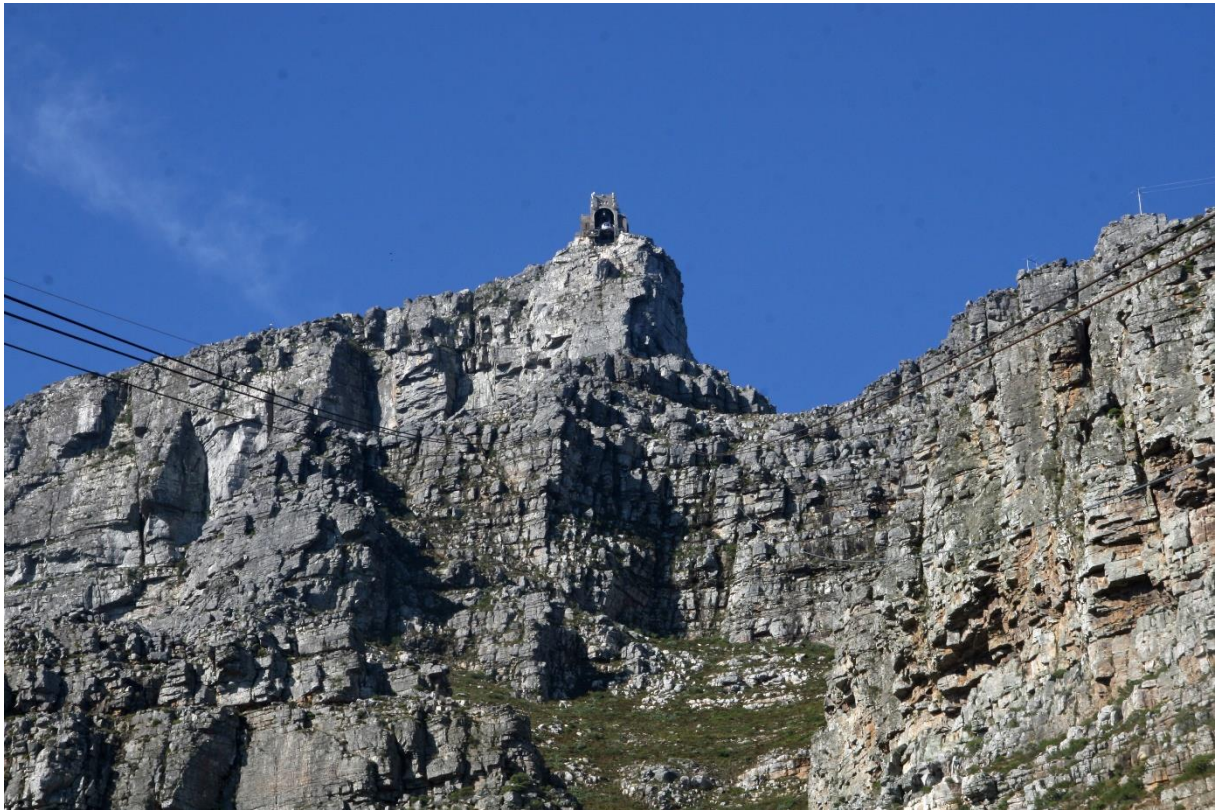


k tomu nedošlo.

Město je čisté, upravené a v centru je řada historických budov. Kromě jiných u přístavu stará pevnost guvernéra, má tvar pětiúhelníku s bočními čtvercovými výběžky, které zvyšovaly schopnost obránců ostřelovat útočníky účinněji a z více míst. V centru nesmíte minout budovu staré radnice, všemi pastelovými barvami hraje stará malajská čtvrť Bo-Kaap na okraji a zajímavý je Greenmarket, místo, kde se shromažďují umělci. Před lety se zde povedla úžasná rekonstrukce území starého přístavu a vznikl Viktoria&Alfred Waterfront, velké obchodně zábavní centrum. Od rána do večera tu vidíte spoustu lidí, pouličních umělců, výborné restaurace – zejména rybí a skvělý řetězec Meat&Wine s vynikajícími stejkami a širokou nabídkou hlavně červených vín. Dát si zde pořádný pštosí stejk a Pinotage opravdu stojí za to. Lákadlem je velké akvárium Two oceans, návštěvníci se mohou ubytovat ve zde stojících dvou exkluzivních hotelích Table Bay a The Cape Grace. Místo na šálek kávy a skleničku dobrého vína nabízí spousta kavárniček, kde se můžete posadit a pozorovat život v přístavu i vše co se děje okolo.

Jak se s oblibou říká – v zemi, kam vstoupila noha Angličana, vždy najdete botanickou zahradu, dobrou knihovnu, nadprůměrný servis, fungující soudnictví a golfové hřiště. Stejně je to i zde. Zdejší zahrada Kirstenbosch je opravdu nádherná. O golfu i o víně píšu více na jiném místě tohoto článku. Nejstarší vinná farma Constantia je odsud kousek na jih a ve Stellenboschi jste za necelou hodinku autem. Kapské město má krásné a přírodně zajímavé okolí, turisticky velmi oblíbená je několikakilometrová procházka z Mysu Dobré Naděje na Cape Point (to ještě není nejjižnější místo v celé Africe, tím je o něco dále položený Střelkový mys). Jdete po skalnatém pobřeží a otevírají se vám úchvatné výhledy na moře, občas můžete sejít dolů ze skal až k němu na malé pláži. Na Cape Point vás přivítá restaurace a hlavně

spousta malých opic – baboonů. Sedí v okolí pár desítek metrů od venku odpočívajících turistů a bedlivě je pozorují. Za ty roky jsem vypožoroval, že mají rádi hlavně Asiaty. Čekají



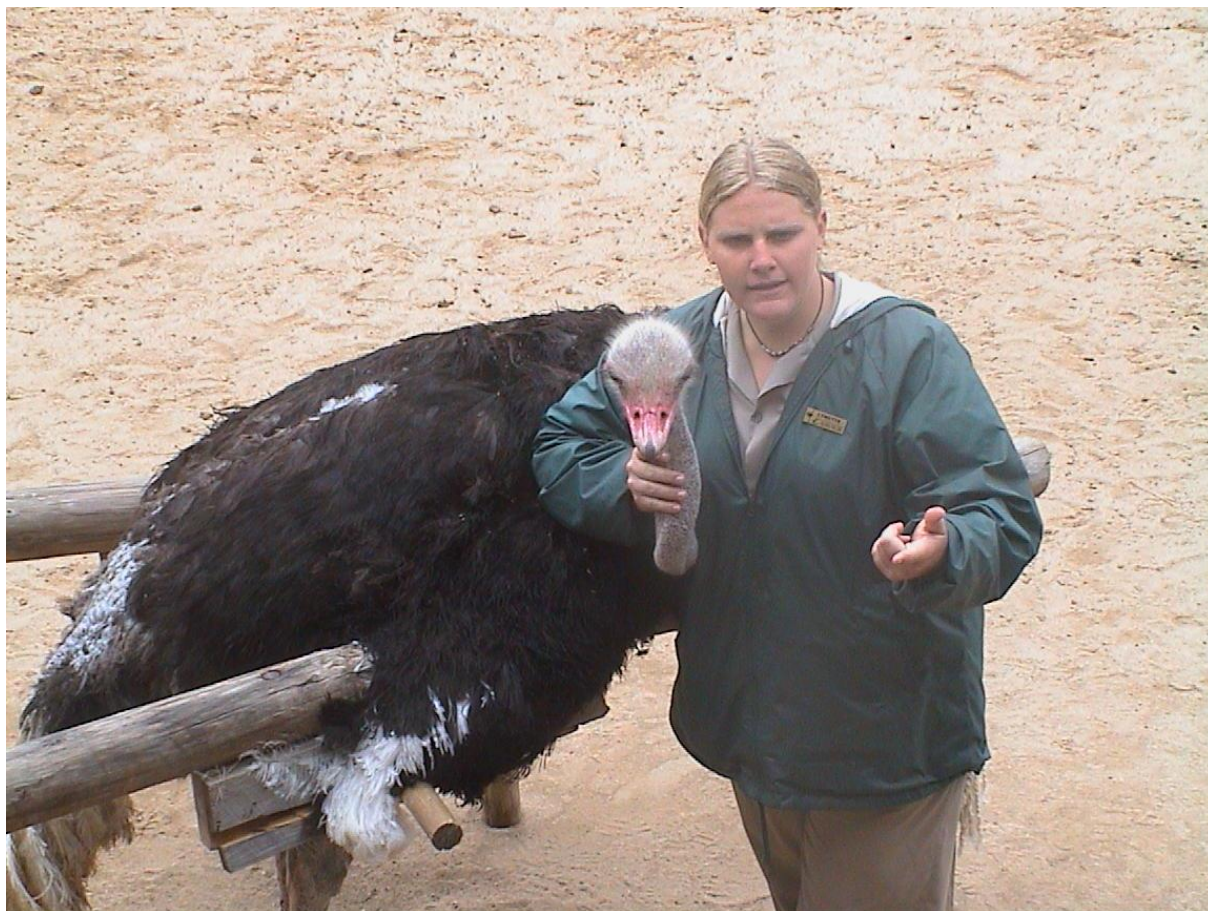
až si turista rozbálí něco k snědku, většinou je to koupená nebo přinesená bageta. Pak vždy přichází neuvěřitelně rychlý útok baboona, který se spustí z místa nahoře téměř střemhlav a než se jedlík naděje, bagetu mu vyrve a uteče pryč. Jednou jsem viděl Číňana, který se své bagety nechtěl vzdát a špatně to dopadlo. Ne pro baboona, ale pro toho Číňana, musel s podrápaným obličejem vyhledat lékaře. A bagetu stejně nezachránil. Západní pobřeží kolem Kapského města je velmi krásné, dosti skalnaté a omývá ho poměrně studené moře. Lepším místem k odpočinku, rekreaci i bydlení je teplejší pobřeží východní, kde je spousta parků a pláží a hodně rezidenčního bydlení často za docela vysoké ceny. Zážitkem je vyjet si zde na legendární Chapman's Peak po nádherné cestě, kde se vám otevírají neskutečné výhledy do okolní přírody. Za návštěvu stojí i další místa v blízkém okolí – rybářská vesnice Hout Bay a Hermanus, místo kde se dají pozorovat velryby. Za zastávku stojí malebné historické městečko Simon's Town, dlouhodobá hlavní základna britského královského námořnictva v celém jižním Atlantiku.

Garden route a Durban

Pokud zde máte více času, tak výborný způsob jak poznat tuto zemi co nejlépe, je vydat se z Kapského města do Pretorie autem.

Jednou z dobrých zastávek může být „hlavní město pštrosů“ Oudtshoorn a blízké světoznámé jeskyně Cango caves, které stojí za prohlídku. Je dobré zde i přenocovat v některé z četných

lodgí, malých hotýlků nebo i přímo u místních farmářů, kde je to velmi pohodlné. Pokud jste si někdy mysleli, že nejužitečnější zvíře na světě je kráva, tak jste zde rychle vyvedeni



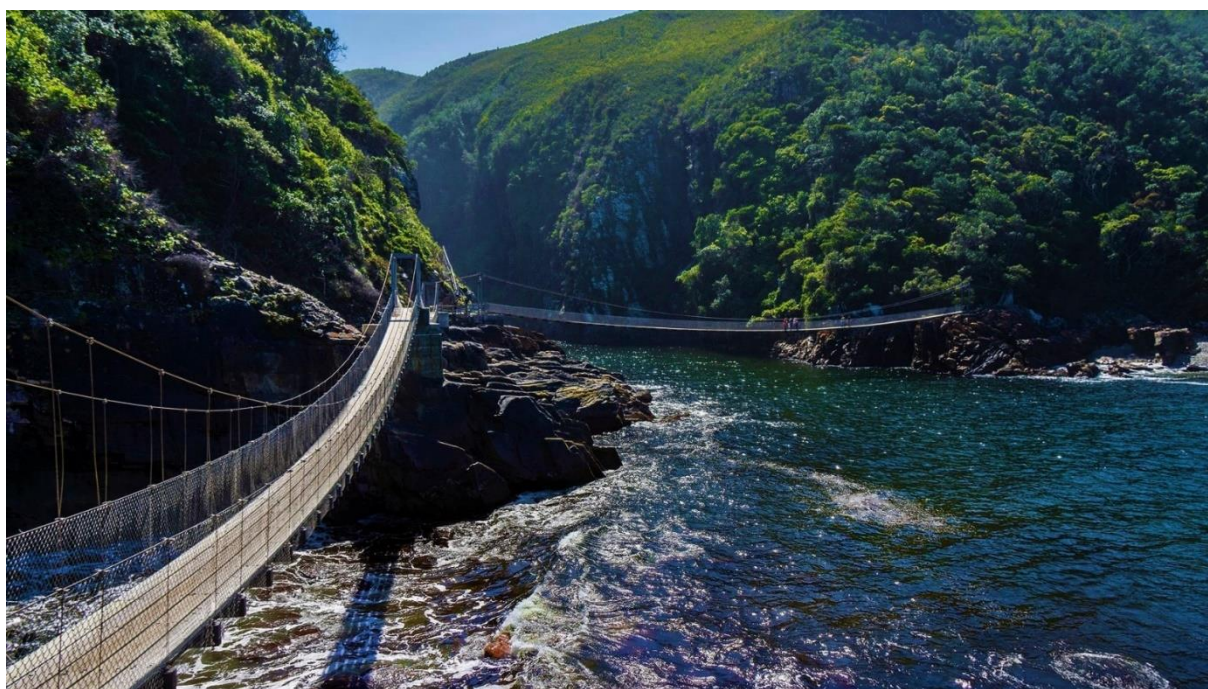
z omylu. Hlavně když si projdete blízké obchůdky a uvidíte jaký užitek celkově poskytuje pštros. Není to jenom skvělé maso. Z jeho kůže se dělají nejen peněženky a kabelky, z pštrosího peří nejrůznější ozdobné předměty, jeho vejce jsou nejrůzněji zdobená a slouží jako základ pro výrobu řady užitečných předmětů. Využívají se i tříprsté pařáty, které jsou normálně nebezpečnou zbraní dospělého pštrosa a je dobré se držet mimo jejich dosah.

K pobavení lidí a soutěžím se zde pořádají pštrosí dostihy. Stokilového chlapa by pštros asi neunesl, ale normální žokejskou váhu bez problémů. Největší sranda obvykle bývá, když se dělá závod dobrovolníků z řad návštěvníků.

Když pojedete dále, tak se přes Mossel Bay (nezapomeňte ve zdejším muzeu navštívit repliku lodě Bartolomea Diaze) dostanete do zajímavé Knysny a už je před vámi národní park Tsitsikamma. Normálně se tady dá strávit krásnou turistikou i několik dnů. Chce to dobré vybavení včetně spacáku, pevné boty, vodě odolné oblečení, protože občas se dá jít pouze vodou a taky dost zásob, prodejnu Lídl tam nenajdete. My jsme tolik času neměli, ale jeden den jsme tomu věnovali a vyrazili na Otter Trail (Vydří stezku). Celá měří asi čtyřicet kilometrů, ale my šli tak dvanáct kilometrů tam a potom to samé zpět. Byla to hezká, ale občas náročná cesta přes krásné lesy, vysoké kopce, kamenité řeky a říčky, občas přes padesát metrů dlouhý visutý most přes vodu na druhou stranu rokle či propasti. Místy jsme museli skákat i na metr až dva vzdálené bludné balvany, abychom mohli pokračovat dál. Náš dílčí cíl byl u krásného vodopádu, kde jsme se vykoukali a po půl hodině se otočili na stejnou zpáteční

cestu. To jsme ještě netušili, co na nás dále čeká. Náš průvodce byl buď nezkušený nebo nás zapomněl varovat, že řeka u vodopádu je spojena s mořem a odpolední příliv může hodně zvednout hladinu vodních toků. Takže už po dvaceti minutách na zpáteční cestě jsme zjistili, že cesta je jiná než byla ráno. Hladina vody všude výrazně stoupla a stoupala dále, na několika kritických místech už ve vodě řeky nebylo vidět bludné balvany, po kterých jsme přecházeli ráno. Bylo to fyzicky náročnější, ale po pár hodinách jsme v pořádku dorazili do našeho tábora. Z naší dvacetičlenné skupiny chyběla ještě asi polovina a ta nakonec dorazila asi s dvouhodinovým zpožděním. Všichni byli mokří a dva byli i dost potlučení. Zdrželi se u vodopádu a na zpáteční cestě je překvapila přílivová vlna, která některé narazila na balvany v říčce. Jeden z nich mi ještě den předtím ukazoval svou novou kameru Sony. Ta byla teď zatopena mořskou vodou, její kovové tělo neslo známky poškození, nefungovala a vypadala, že je na vyhození. Kamarád ji strčil do ruksaku a šel do autobusu. Kamera byla nefunkční čtyři dny ale ten pátý nějakým zázrakem obživla, asi všechno i uvnitř vyschlo. Od té doby často kupuji výrobky značky Sony.

Aby toho nebylo dost, tak jsme se druhý den jeli podívat do další blízké rezervace a dostali jsme pár hodin volno, abychom si lehli na pláž a vykoukali se. Malá pláž byla lemovaná palmami a navazovala na hustší porosty rezervace. Pobřeží bylo docela členité, plné velkých skalisek i bludných balvanů. Bylo nás asi dvacet a někteří ze skupiny zde cestovali i sami. Když jsme se za dvě hodiny chystali k odchodu, zjistili jsme, že jeden z nás chybí. Hledali jsme ho intenzivně v okolí, občas i hlasitě křičeli, ale bezvýsledně. Začali jsme být už nervózní. Asi kilometr od nás bylo stanoviště strážce parku, tak jsme se tam vypravili a požádali ho o pomoc. Jeden z nás si vzpomněl, že mu Karel řekl, že se jde vykoupat do moře, ale už si nepamatoval, jestli se vrátil. Strážce byl ustaraný a řekl nám, že zdejší pobřeží je nebezpečné hlavně kvůli silným proudům. Další dvě hodiny jsme chodili po pobřeží a volali jsme. Už se začínalo pomalu stmívat, když jsme uslyšeli nějaký hlas ze skaliska asi dvě sta metrů od břehu a tak kilometr od naší pláže. Zajeli jsme tam se strážcem na člunu a objevili



jsme vyčerpaného Karla přilepeného k balvanu. Všichni jsme si oddechli, že to dobře dopadlo. Karel se považoval za dobrého plavce, ale pustil se do moře, kde to neznal a netušil, že když se dostane pár set metrů od břehu, nebude schopen se kvůli proudům vrátit zpět.



Předtím jsem ho neznal, ale zjistil jsem že je z Brna, cestoval sám a dokonce ho nyní občas potkávám v Brně na Kaskádě, kde hraje golf.

Přes hezká města Port Elizabeth a Grahamstown jsme dojeli až do přímořského Durbanu. Durban (původně se jmenoval Natal, jak ho pojmenoval Vasco da Gama při své objevitelské cestě do Indie) je kvůli svému subtropickému klimatu a hezkým plážím oblíbeným centrem turistů. Je zde výrazné zastoupení hinduistů a svého času tady žil několik let i Máhathmá Gándhí, než se vypravil do Indie, aby si ji vzal zpět od Britů. Známa je zdejší Golden mile, šest kilometrů dlouhá pobřežní krásná pláž se spoustou hotelů a restaurací. Já mám na Durban dvě vzpomínky. Při prohlídce města jsme tam jednou obědvali v nějakém fast foodu. Nad pokladnou byl velký nápis. „Upozorňujeme zloděje, že náš personál nemá klíče od trezoru a proto vám je nemůže vydat.“ Druhým zážitkem byla návštěva místního hadího parku Fitz-Simmons. Přišli jsme tam a byla zrovna hodinová přestávka před další prezentací. Na volném prostranství bylo malé kruhové hlediště, kde se dalo sednout a uprostřed byl velmi hustý zelený košatý strom. Zóna kolem stromu byla ohraničena nízkým asi metr dvacet vysokým kruhovým plotem. Když se k němu vysoký člověk postavil a nahnul se dovnitř, mohl se dotknout větví stromu. Hadí prezentace konečně začala a přišel člověk s malým plastovým kyblíkem, který měl nahoře víko. V ruce měl dlouhou tyč na odchytávání hadů. Jaké bylo naše překvapení, když ze stromu začal postupně vytahovat jednoho hada za druhým, většina

byla prudce jedovatých a bylo jich minimálně dvacet. Jako zlatý hřeb vytáhl dva kousky velké mamby zelené. Na závěr sundal na kýblu kryt a následně na nás mrkla mamba černá. Byli jsme docela v šoku, když jsme si uvědomili vedle čeho jsme hodinu bezstarostně odpočívali. Za ty roky jsem na svých cestách hlavně po Africe navštívil několik hadích parků. Jejich



správci se čas od času vypravovali do divočiny, aby si lovem doplnili potřebné exempláře. Největší obavy měli vždy z mamby černé. Říkali, že je to nejzákeřnější had, který existuje. Žije často v páru a pokud mu partnera zabijete, ten druhý umí vyvinout rychlost až dvacet kilometrů za hodinu a je schopen vás pronásledovat mnoho hodin. Pokud jsou v parku např. za sklem, tak je to jediný had, na kterého musí být dva zřízenci. Než jeden vstoupí zezadu dvířky dovnitř, ten druhý musí hlídat venku před oknem a dávat pozor, aby had nečíhal vzadu u dvířek a nenapadl ošetřovatele. Pokud se občas v divočině stane, že vás nějaký had uštkne, pak je prý dobré držet se docela bizarního doporučení, které prý je vidět na chodbě některých chudých afrických nemocnic: „Upozornujeme naše pacienty, které uštkl jedovatý had, že budeme vědět, jaké sérum vám máme podat, jedině, když nám toho hada přinesete ukázat.“ Takže hlavně nešlapejte tam, kde nevidíte a to ani na golfovém hřišti.

Pretoria a Johannesburg

Johannesburg je finančním a obchodním srdcem celé země a leží téměř ve dvoukilometrové nadmořské výšce, takže je zde na Afriku docela dobré klima pro život. Je zde pár historických

budov a městská věž a jinak se mi město nezdálo příliš zajímavé. Negativní zvuk má hlavně jeho součást Soweto, kde je velmi vysoká kriminalita. Je zajímavé, že před pádem apartheidu to tak nebylo. To vedle ležící hlavní město Pretoria je naopak velmi hezká a proudí zde hodně turistů. Překrásné jsou místní ulice na jaře plné kvetoucích jacarand, které zde byly kdysi dovezeny z Brazílie. Zkuste navštívit Voortrekker monument s muzeem, sochu posledního búrského presidenta Paula Krugera, a zajímavý je komplex vládních budov, i když dovnitř vás nepustí. V posledních letech se černošská vládnoucí většina snaží trochu měnit historii a jedním s tímto souvisejících kroků je i změna názvu hlavního města na Tswane.



Památkou na dobu zlaté horečky, kdy byl Joburg jedním z nejbohatších měst světa je Gold Reef City, část města přestavěná ve starém stylu, kde uvidíte, jak to tady kdysi vypadalo. Můžete starou důlní šachtu sfárat hluboko pod zem do starého dolu, svézt se historickým vláčkem, koupit si dobové noviny a vidět, jak se kdysi tiskly. Na hlavní ulici je spousta restaurací, pubů a obchůdků. Zážitkem je shlédnout dobový proces odlévání zlaté cihly. Je zde všude plno dobových umělců a hlavně tanečníků. Nejlepší jsou domorodé taneční vystoupení Zulů.



Asi dvě hodiny autem odsud je vyhledávaný turistický zábavní komplex Sun City. Jeho centrem je luxusní Palace of Lost City, postavený v kráteru bývalé sopky. Je to místo s visutými mosty, umělými vodopády, hráčskými kasiny a taky golfovými hřišti. Nejlepším zde je Sun City Garyho Playera.

Pretoria a Johannesburg jsou také vhodným nástupním místem pro turisty mířící do Kruger parku a Blyde River Canyonu.

Svazijsko

Podobně jako Lesotho je malým a chudým královstvím s více než čtyři sta let trvající vládou jedné dynastie. Zastavili jsme se zde jednou při cestě Shongololo expresem z JAR do mosambického Maputa. Země se nachází na vysoké náhorní plošině a pokrývají ji savany a na severu deštný prales. Někde jsem četl, že si zdejší král vybral už asi čtrnáctou manželku, ale svatba je prý vždy, až žena otěhotní.



V zemi je překvapivě několik docela dobrých golfových hřišť, většinou mají investory ze sousední JAR. Královým oblíbeným a jedním ze dvou nejlepších je Royal Swazi (fee R460). Je to velmi pěkná parkovka, první devítka je rovinatá, druhá hezčí kopcovitější, sevřená v údolí mezi horami s hezkými výhledy. Nehráli jsme ji, ale po návštěvě královského paláce v Mbabane, jsme se zde zastavili a procházeli. Hřiště bylo odděleno od okolí nenápadným kovovým plotem. Měl jsem už trochu golfový abst'ák a tak jsem se rozběhl k plotu a nedočkavě jsem si na něj sáhl, abych byl grínu co nejbliže. Hned jsem dostal elektrickou pecku a odskočil jsem jako střelený zajíc. Pochopil jsem, že král zase nestojí o každého a hlavně nezvaného návštěvníka. Naštěstí elektrické napětí odpovídalo váze telete nebo dospělého muže a bylo nastaveno tak, aby nepřizabilo ale jen důrazně odstrašilo každého, kdo tam nemá co dělat.



Lesotho

Malé hornaté království Lesotho, dřívější britské dominium, se celé nachází uvnitř Jihoafrické republiky. Leží celé na vysoké náhorní plošině ve výškách mezi patnácti sty až třemi tisíci metry. V polovině devatenáctého století dobrovolně sklouzlo do područí Britů, aby se ubránilo nájezdům Zulů i Búrů. Nezávislost získalo v roce 1966. Posledních asi dvacet let je zde velmi nestabilní politická situace a turistům se nedoporučuje zde samostatně cestovat. Pokud zde přicestují, věnují se horské turistice a horolezectví.

Lesotho je velmi chudá zemědělská země, ale má jisté zásoby zlata a dimantů. Je zde několik přehrad, které slouží jako zásobárna vody pro JAR. Při cestě z Durbanu do Pietermarieburgu jsme se dostali až k hranicím Lesotha na úpatí nádherných čedičových Dračích hor, které se tady kolmo zvedají do ohromné výše. Strávili jsme tady noc v jedné luxusní lodži a věnovali se turistice ve zdejší přírodě. Využili jsme možnost výletu s helikoptérou a trochu jsme se proletěli i nad Lesothem. Viděli jsme jen travnaté savany a horské louky, malé vesničky a jediné větší osídlení – hlavní město Maseru. Z helikoptéry bylo dokonce vidět pár golfových jamek na kraji města a na internetu jsem si dohledal, že se jedná o jediné a to devíti jamkové hřiště v zemi.

Jihoafrická republika patří k nejkrásnějším turistickým destinacím a to nejen kvůli golfu. Většina návštěvníků odsud odjíždí nadšena a chce se tady vrátit. Stejně tak i já a myslím si ještě aspoň na jedno místo, na které bych se v budoucnu rád podíval.

Hlavně ať ten koronavirus netrvá moc dlouho. Ale tuším, až to všechno jednou skončí, tak už svět bude jiný než dříve.

Užitečné odkazy

<https://www.where2golf.com/south-africa/top-golf-courses.asp>

19/3/2020



